

Demokratik özerklik

Kavram. Kavram üzerine düşünmek!... Kavram, yaşamın akışında “fark”lanmayı, “farklılaşma”yı ve “başka”laştırılmadan “başkalaşım”ı yakalamaktır. Kavram, tekillik ve farktır; tekilliklerin zenginliğinde oluşan kurucu elbirliğidir. Kavram aşkınlık, temsil ve evrensellik değil; içkinlik, olay ve ifadedir. Kavram yaşamı anlama ve anlamlandırmadır, kurulan ve kurucu olandır ve bir öznellik pratiğidir.

Bir öznelğin kurucu, yaşamın akışında bir hayat, bir gelecek olup olmadığına bakmak istiyorsanız bu öznelğin ürettiği kavram zenginliğine bakınız. Kavram üretmek varlığın zenginliği, canlılığı ve devrimciliğidir. Politik bir öznelğin kavram üretimi durmuş ise o öznellik devrimciliğini yitiriyor demektir.

Sol kavram üretmiyor. Modernist solun kavram üretimi durmuş ve donmuştur. Modernist solun kullandığı kavram seti 1789 ve 1917’de kalmış, hatta kalmakla da kalmamış, 1917 kavram setine tek bir kavram ekleme üretkenliğini gösteremediği için solun varlık düzenini de dondurmuş görünüyor. Bu bağlamda Modernist sol kendini yenileme, reforme etme, kendinde devrim yapma zenginliğini ve esnekliğini yitirmiş, yaşamın akışını kesen bir muhafazakârlığa dönüşmüştür.

İçinden geçtiğimiz süreçte sol ve sağ olarak tam bir muhafazakârlık düzlemi içindeyiz.

Böylesi bir muhafazakârlık düzleminde kavram üretimi risktir çünkü kavram üretimi devrimcidir ve genel zekâda devrimdir. Böylesi bir ortamda dirençler her yerden gelir.

Söylemler iktidarı ve ezberler mahkemelerini çalıştırmaya başlar; yargıçlar sorgular, yargılar ve cezalandırır. Bundan dolayı kavram, her zaman cesur fakat yalnızdır.

“Demokratik özerklik” kavramı cesur ve yalnızdır. Demokratik özerklik, Kürt özgürlük hareketinin dinamizminin bir ürünü, devrimci politik pratiğinin bir üretimi ve aynı zamanda muhafazakâr politik düzenin toplumsallığında bugünden gelecek olan bir öznellik üretimidir. Demokratik özerklik kavramı, coğrafyamızın modernist solunun genel zekâsını aşan kurucu bir virtüelliktir. Gezi ile birlikte sol ve devrimci öznellik, bu virtüelliğin akışında edimleşecek ve bir olay olarak oluşacaktır.

Demokratik Özerklik Kavramı Dünyalıdır

1960’larla birlikte dünya çapında bir tıkanıklığın ve krizin varlığı fark edildi. Post yapısalcılık bu krize bir müdahaledir. Bu kriz ne bir örgütlenme ne de bir mücadele biçimi kriziydi. Bu kriz, 1789 Fransız Devrimi’nin ve buna bağlı olarak modernizmin uygarlık kriziydi. Biraz daha ilerlersek emperyalizm, modernizmin ulus devlet egemenlik biçiminin ürünüdür ve I. ve II. Dünya Savaşı modernizmin uygarlık krizinin bir sonucudur; ne yazık ki emperyalizm eleştirisi modernizm eleştirisi içinden düşünülemedi. Türkiye solunun krizi budur. Sol, modernizmin içinden bir emperyalizm eleştirisiyle emperyalizm ve ulus devlet diyalektiğine gömüldü ve kilitlendi. Bu bağlamda Sovyetlerin yıkılışı, modernizm içinden düşünülen bir sosyalizmin çözülüşü ve çöküşüdür.

Uygarlık bir düzlemdir. Bütün kavramlar ve toplumsal tarihsel dinamikler, içinde yaşadıkları uygarlığın düzlemi içinden kurulur, işler ve çalışırlar. 1960’lara kadar sol ve devrimler modernizmin uygarlığı içinden kurulmuşlardır. 1917 Ekim Devrimi modernizmin krizine modernizmin içinden müdahaledir. Modernizm düzleminin krize girmesiyle birlikte bu düzlemin bütün kavramları ve dinamikleri de krizi girmiştir. 1960’lardan bu yana sol kriz içindedir ve bir kimlik bunalımı içinden geçmektedir. Modernizm bitti; kapitalizm modernizmin kalelerini terk etti. Yeni bir egemenliğin kuruluşu içindeyiz. Kapitalizm artık postmoderndir; gerçek tahakkümden bio-politik tahakküme geçmiş, bu tahakküm içinde işlemekte ve çalışmaktadır. Fakat sol, kapitalizmin terk ettiği modernizmin içinden çıkamamaktadır. Modernizmin ve post-modernizmin eleştirisi üzerinden yeni bir sol kuruluş kaçınılmazdır.

Mücadele içinden yeni bir düzlem kuruluyor; demokratik özerklik bu düzlemin kurucu kavramlarından biridir. Demokratik özerklik yeni düzlemin oluşumu içinden solun krizine Mezopotamya'dan çıkan bir devrimci müdahaledir.

Rönesans ön modernitedir ve aşkınlık düzleminden içkinlik düzlemine bir geçiş ve bir kuruluştur. Rönesans, bizim belirlemediğimiz fakat bizi belirleyen "ahlak"ın evrensel iyilik ve kötülüklerinin belirlediği aşkınlıktan çıkıştır. Rönesans, "Bizim öznelliğimiz dışında aşkın evrensel bir iyilik ve kötülük yoktur," çılgınlığını attı. "Akıl"ı bedenın tanrıya en yakın yeteneğinden ve beden üzerinde kurduğu hiyerarşiden çıkardı. Akıl, bedenın insana en yakın yeteneği emeğe içkinleştirdi. Rönesans ikili modernliğin içkinlik düzlemidir.

Aşkın modernite içkin modernitenin kap(at)ılması ve tahakküm altına alınmasıdır. Aşkın modernite, aklın özne üzerinden, beden ve hayat üzerinde yeniden tahakkümünün ve hiyerarşisinin kurulmasıdır. Aşkın modernite, metafiziğin içinden metafiziğe müdahaledir. Modernite dinsel metafiziği bilimselleştirerek sekülerleştirmektedir. Descartes metafiziğin merkezine "Ben"i, Kant "Özne" yi, Hegel ise "Devlet"i koydu. İçkinlik düzleminin felsefi olarak kap(at)ılması, egemenlik teorisi ile paralel devam etti. Bodin, Locke, Hobbes ve Rousseau, doğal hak egemenliğini sözleşme ile "Bir"e devretti. Siyasal alan ve toplumsal alan ikiliği günümüze kadar bizi yönetti. Aşkın modernizmin felsefesi ve egemenlik teorisi çöktü. Oysa içkinlik mücadele içinde devam ediyor. Demokratik özerklik Rönesans'tan gelen içkinlik düzleminin günümüzde devam eden mücadelesidir.

Solda modernizm eleştirisi geleneği yoktur. Sol, burjuva egemenlik teorisinin içinden çıkamamıştır ve krizi budur. Bir modernizm ve postmodernizm eleştirisi olarak demokratik özerklik, burjuva egemenlik teorisinden devrimci bir çıkıştır.

Modernizm, emeğin dünyalılığının ve dünyalı olma kudretinin ulus devlet altında siyasal mülkiyet altına alınmasıdır. Dünyalı olan emek ulus devlet altında burjuvazinin ulusal gücüne dönüşmüştür. Ulus devletin kuruluşu, yalnızca feodaliteye karşı verilen bir mücadelenin zaferi sonucunda kurulan bir egemenlik biçimi değildir. Burjuvazi iki cepheye karşı savaştı: feodalite ve işçi sınıfı. Ulus devlet feodaliteye karşı savaşımın değil işçi sınıfına karşı savaşımın ürünüdür. Ulus devlet, işçi sınıfınının 1848 Devrimi'ne karşı kurulan burjuva egemenlik biçimidir ve bir karşı devrimdir. 1848 Devrimi, ulus devlet ile yenildi. Ulus devlet emeğin siyasal ve ekonomik sınırlar içinde çitlenmesi, emeğin ücretli emek altında sınıflandırılması ve siyasi mülk altına alınması ve uluslaştırılmasıdır. Sol hiçbir zaman bunu göremedi.

1960 sonrası başta 1968 Devrimi olmak üzere bütün teorik ve pratik arayışlar modernizmin krizine bir müdahale ve ulus devlet eleştirisiyle Rönesans'tan gelen 1848 Devrimi'yle devam eden içkinlik düzleminin yeniden keşfidir.

1960'larla birlikte Devrim kavramı devrimciliğini yitirdi. Devrim kavramı yeniden devrimciliğine kavuşturulmalıdır. Hayallerimiz devam ediyor. Devrim kavramını devrimcileştirmek, yaşanan uygarlık krizine müdahale etmek ve bugünden geleceğin politik gramerini kuracak söylemsel kopuşları yakalamak ve üretmekle mümkündür.

Modernitenin "ulus devlet" altında uluslaştırdığı "birey", "vatandaş", "halk", "mülkiyet", "cumhuriyet", "toplumsal sözleşme", "hukuksal eşitlik", "temsil", "özne", "demokrasi", "parti", "sendika" ve "parlamentarizm" gibi tüm kavramları artık kriz içindedir. Modernizmin dili kekelemektedir. Bu kavramları uluslaştırmaktan kurtarmak ve ulussuzlaştırmak 21. yüzyılın devrimciliğidir.

"Demokratik özerklik" devrim kavramını devrimcileştiren söylemsel bir kopuştur ve modernizmin uygarlık krizine Mezopotamya'dan çıkan bir devrimci müdahaledir. Ne 1789 devriminin ne de Ekim devriminin grameriyle anlaşılacak bir dille konuşmaktadır. "Demokratik özerklik", herkesin anlamakta zorlanacağı, fakat 21. yüzyılın düzlemini belirleyecek politik bir devrimci anadildir.

Kürt özgürlük hareketi dünyanın yerlisidir. Demokratik özerklik dünyanın yerlilerinin ana dilidir. 1848 sonrası kurucu söylem, “Dünyayı Uluslaştırın”, “Demokrasiyi Uluslaştırın” söylemiydi. 21. yüzyılın kurucu söylemi ise “Dünyayı Ulussuzlaştırın”, “Demokrasiyi Ulussuzlaştırın” söylemidir. Demokratik Özerklik “Demokrasiyi Ulussuzlaştırma”nın politik pratiğidir. Demokratik özerklik yalnızca Kürt özgürlük hareketinin yerel bir ihtiyacı değil, Türkiye’nin ve günümüz Ortadoğu’sunun en acil kurucu politik söylemidir. Demokratik özerklik dünyalıdır ve Mezopotamya’dan dünyaya sunulmuş bir enternasyonalizmdir. Modernist sol, post-modernist kapitalizme karşı I. Cumhuriyet’in ulus devletine sahip çıkarak direndiğini sanmaktadır. Oysa Kürt özgürlük hareketine karşı I. Cumhuriyet’in ulus devletini korumak ve kollamak sosyal şovenizmdir. Kürt özgürlük hareketi ulusal bir özgürlük hareketi olarak “Demokrasiyi Ulussuzlaştırın” çağrısıyla devrimci bir cesaret gösterirken, modernist sol ulus devlete sahip çıkarak şovenizmin içinden çıkamamaktadır. Demokratik özerklik bırakın ulus devleti düşünmeyi, demokrasiyi de devletsiz düşünebilmenin pratiği ve politikliğidir.

Demokratik Özerklik Komünalist Demokrasidir

Tahakküm ve özgürlük... Tahakkümün olumlama pratiği ve ontolojisi diyalektiktir. Özgürlüğün olumlama pratiği ve ontolojisi ise diyalektik değildir. Özgürlük, tahakkümün diyalektiği karşısında antagonist bir kurucu güçtür. Diyalektikte “Ben” kavramının olumlanması ancak “Ben olmayanın” üretilmesi ile mümkündür. “Ben” başkalaşarak ve kendini olumsuzlayarak varlık haline gelir. Diyalektik, ikilik üretmek ve bu ikiliğin hiyerarşisi içinde çelişki ve çatışma ile varlığını devindirmektir. Diyalektik içinde politik olan olumsuzlamadır. Sermaye, emeği ücretli-emek altında sınıflaştırıp kendisini olumsuzlayarak olumlar. Ücretli-emek, sermayenin başkalaşmış biçimidir. Bu bağlamda emek mücadelesini ücretli-emek ile sermaye arasındaki mücadeleye indirgemek ve diğer mücadele biçimleri üzerinde hiyerarşi kurarak onları yedeklemek reformizmdir; ücretli-emeğin mücadelesi sermayeyi, sermayenin mücadelesi ücretli-emeği üretir. Asıl sorun, emeği, sınıflaştırılmış ücretli-emek biçiminden çıkarmaktır. Diyalektik, bir sınıf üretme ilişkisidir. Emek mücadelesi, toplumsal, siyasal, kültürel ve ulusal düzlemde bütün sınıflaştırma pratiklerine karşı sınıfsızlaşmayı politik pratik olarak düşünmektir. Modernist sol, özgürlük kavramını diyalektiğin içine gömmüştür. Bu bakış, komünizmi, diyalektiğin içine gömülen ekonomist bir determinizmin ereği olarak düşünür. Bu bir krizdir ve Sovyetler bu krizin içinden çözülüp çıkmıştır.

1960 sonrası arayışlar, politik olanı yalnızca bir tahakküm ilişkisi olarak görmenin dışında bir özgürleşme pratiği olarak yeniden düşünmektir. Politik olanı, olumsuzlamanın diyalektiğinden çıkartıp olumlamanın düzleminde yeniden kurmaktır. 21. yüzyıl devrimciliği antagonizma teorisini diyalektiğin reformizmi dışına çıkarmak ve antagonizmayı olumsuzlamanın dışında olumlamanın politik pratiği içinden düşünmektir.

Direnış yoksunluğun içinde çıkmaz. Direniş zenginliğin bir ifadesidir. Emeğin zenginliği, sermayenin zenginliği değildir. Sermaye için zenginlik para ve metadır. Emeğin zenginliği ise para ve metada emekten çalınan değerdir. Emeğin zenginliği elbirliği, kolektivizm ve bir arzu üretimi olan komünalist demokrasidir. Zenginliği, kendi emeğimizi değerli kılmayı, elbirliğimizi ve kolektif pratiğimizi tahakkümün diyalektiğinden çıkarmak ve kendimizi komünalist demokraside olumlamak, yeni düzlemin devrimciliğidir. Demokratik özerklik tahakkümün diyalektiğinden çıkmanın ve kendimizi değerli kılmmanın demokrasisidir. Demokratik özerklik, diyalektiğin krizi içinde hak talep ederek gücümüzü fark etmekten çıkıp, kendi emeğimizi olumlayarak, hakkı doğrudan kullanarak kudretimizin ve zenginliğimizin farkındalığı üzerinden tahakkümü krize sokmaktır. Demokratik özerklik komünalist demokrasidir ve bir arzu makinesidir. Komünizm, bugünün politik pratiğine içkin

oluştur ve komünalist demokrasi komünizmin aktüelliğidir. Demokratik özerklik demokrasinin politik pratiğine içkin komünizmi yeniden düşünmektir.

Politik Olan Üzerinden Komünizmi Yeniden Düşünmek

İktidar kavramı üzerine düşünmek aynı zamanda egemenlik kavramı üzerine düşünmektir. “İktidar” ve “egemenlik teorisi” kavramlarından bir adım geri gidersek, “politik olan” nedir sorusuyla karşılaşırız. Genel olarak sol düşünce politik olanı bir tahakküm ilişkisi olarak okur ve bir üst yapı sorunu olarak görür. Bu düşünceye göre demokrasi kavramı bir devlet biçimi olarak üst yapı kavramıdır. Böylece “politik olan”; sınıf, iktidar ve egemenlik kavramlarına indirgenerek sınırlanır. Sınıflar ortadan kaldırıldığında politik olan da ortadan kalkacaktır. Bu bakış açısı alt yapı ve üst yapı ayrımından kaynaklanmaktadır. Oysa demokrasi bir üst yapı sorunu değil alt yapı sorunu olarak düşünülmelidir. Demokrasi sorununu bir üst yapı sorunu olarak gören bu bakış açısı, demokrasi kavramını burjuva egemenlik teorisi içinden düşünür ve demokrasiyi burjuva demokrasisi ile sınırlar. Böylece bu yaklaşım sınıflaşmaya karşı sınıfsızlaşmayı ve komünizmi politik olanın içinden bir demokrasi pratiği olarak okuyamaz. Bu sınırlama içinde politik olan, sınıfsal ilişkiler ve devlettir. Sol düşüncenin kadim krizi, politik olanı bu sınırlama içine hapsetmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bakış açısı sınıfların ortadan kaldırıldığı bir toplumsallık olarak komünizmi bugünün politik olanı dışına çıkartır ve politik olanın içinden düşünülmesini engeller.

Üzerinde yaşadığımız coğrafyanın kuramsal birikiminde “komünizm” kavramını politik olanın üzerinden düşünmenin ya da komünizme içkin politik olan nedir sorusu üzerinden düşünmenin pek yeri yoktur. Bu durumun en önemli nedeni komünist bir toplumu etik-politik bir oluş ve toplum olarak düşünememektir.

Diyalektiğin içine gömülmüş bir erek olarak komünizm, emeğin iktisadi kurtuluşuna bağlıdır. Politik olan, emeğin iktisadi kurtuluşu için yalnızca bir olanaktır. Komünizm ancak, emeğin bir geçim aracı olmaktan çıktığı, toplumsal zenginliğin gürül gürül aktığı, herkesin gereksinmesine ve ihtiyacına göre yaşadığı ekonomik bir cennette mümkündür. Demokrasi ve politik olan üst yapı sorunu iken, komünizm bir alt yapı sorunu olarak toplumsal zenginlik ve ekonomik bir birikim sorunudur. Bu durumda sınıfsız bir toplum olan komünizme gidiş ancak iktidarın olumlanmasının diyalektiği içinden düşünülebilir. Komünizm, devletli bir sosyalizmin diyalektiği içinden bir erek olarak kurulacaktır. Sosyalist devlet, emeğin verimliliğine dayalı toplumsal birikimin disiplin altına alınmasının ihtiyacı olarak vardır. Bu düzlemde kapitalizmde sınıflar mücadelesi tarihi, komünizmde üretici güçlerin geliştirilmesinin tarihi olarak okunacaktır. Böylece devrim kavramı devlet ve iktidar kavramı üzerinden düşünülebilir. Emek bir geçim aracı olmaya devam ettiği sürece burjuvasız burjuva hukuku devam edecektir. Devlet ve politik olan, üretici güçlerin gelişmesine ve emeğin iktisadi kurtuluşuna göre sönmülenecektir. Bundan dolayı sol, burjuva ekonomi politisinin içinde kalmış ve burjuva egemenlik teorisinden çıkamamıştır. Oysa komünizm ekonomik bir erek değil sınıfsızlaşmaya içkin komünalist demokrasiye, kolektivizme ve ortak olana içkin etik-politik bir toplumsal ilişkidir. Komünalizm, demokrasiye içkin komünizmin etik-politiğidir ve devrim kavramını iktidar olmadan ve devletsiz düşünebilmektir. Marx’ın Alman İdeolojisi kitabındaki “Komünizm bize göre ne yaratılması gereken bir durum, ne de gerçeğin ona uydurulmak zorunda olacağı bir ideadır. Biz bugünkü duruma son verecek gerçek harekete komünizm diyoruz,”¹ ifadesi üzerine düşünmek gerekiyor. Komünizm, ne yaratılması gereken bir erek, ne de bir “idea”dır. Komünizm bugüne içkin anti-kapitalizmin etik-politiğinde komünalist bir politik oluştur. Demokratik özerklik, politik pratik içinden ve bugünden demokrasiyi bir komünalizm olarak devletsiz düşünebilmektir.

Sol, proletarya diktatörlüğü kavramını devlet kavramıyla özdeşleştirmiştir. Bu durum önemli bir politik tıkanmaya neden olmaktadır. Proletarya diktatörlüğü kavramı devlet kavramına değil, devrim ve komün kavramına yakındır. Bu krizi gören Engels’in çok önemli bir

düzeltilme yapmasına karşın, ne yazık ki Marksistler bu değerlendirmeyi dikkate almamışlardır. Engels, 1875'te Bebel'e yazmış olduğu mektupta "Biz devlet sözcüğünün yerine, her yerde topluluk (*gemeinwesen*) gibi, Fransızca komünün karşılığı olan mükemmel eski bir Almanca sözcüğün kullanılmasını önermekteyiz,"² diye yazar. Ne yazık ki Marksistlerimiz bu uyarıyı dikkate almayarak, proletarya diktatörlüğünü komün ve devrim ilişkisi ile değil, devlet kavramıyla ilişkili kurmaya devam etmişlerdir. Bu bir krizdir! Bu krizden çıkmak komünizmi "devlet" in diyalektiği içinde değil komün, komünalizm ve devrim kavramlarının içkinliğinde politik bir oluş olarak düşünmekle mümkün görünmektedir. Demokratik özerklik, ruhumuzda devleti kişilikleştiren burjuva egemenlik teorisinin içinden çıkmak ve özgürlüğü etik bir kişiliğe dönüştürmektir.

Komünizmin Politigi: Sınıflaşmaya Karşı Sınıfsızlaşma

Egemenlik teorisinde politik olan, sınıfsal hükmetme ilişkisidir. Önemli olan iktidarın hangi sınıfın elinde olduğudur. Kötü olan burjuvazinin sınıfsal devleti, iyi olansa proletaryanın sınıfsal devletidir. Devlet ve iktidar kavramları ise nötrdür. Oysa Marx, 18. Brumaire'de "Bütün siyasal devrimler, bu makineyi kıracakları yerde, yetkinleştirmekten başka bir şey yapmadılar. Ardı ardına iktidar uğruna savaşan partiler bu muazzam devlet yapısını ele geçirmeyi, kazananın en birinci ganimeti saydılar,"³ demiştir. Bu bağlamda emeğin iktidar kavramıyla politik ontoloji ilkesi iktidarı yetkinleştirmek değil, devlet makinesini kırmaktır. İktidar kavramı her zaman bir "şey", bir "nesne" olarak düşünülmüştür. Oysa "iktidar" kavramı "nesne" değil tam tersi kurucu bir toplumsal ilişki ve bir sınıflaşma üretimidir; iktidar canlı bir organizmadır ve tek taraflı çalışmaz; sınıfların çelişkili çatışmasının ürettiği ilişkiyel bir toplumsal güçtür. Bu bağlamda toplumsal bir ilişki olarak iktidar diyalektiktir ve yukardan üretildiği gibi aşağıdan da üretilen toplumsal bir fabrikadır.

Dolayısıyla politik olanı iktidar diyalektiğinin içinden kurmak, doğal olarak politik olanı, yani "iktidar"ı ele geçirmek, iktidar olmak, iktidarı korumak ve sürdürmek olarak düşünülecektir. Bu ilişkisellik içersinde, işçi sınıfı iktidarı ele geçirdiğinde emek, ücretli-emek altında sınıf olarak kendisini üretmeye devam edecektir. Oysa devrim, komün ve komünist demokrasi, sınıflaşmaya karşı sınıfsızlaşmanın politik pratiğidir.

Emeğin bir sınıf üretme ilişkisi olan iktidar üretiminden çıkartılması politiktir ve emeğin olumlanmasında politik olan, emeği ücretli emek biçimi altında sınıflaşmaktan çıkarmaktır. Politik olarak emeğin sınıflaşmaktan çıkması, bir sınıf üretme ilişkisi olarak aşkınlıktan ve "iktidar" kavramından çıkmak anlamına gelir. Emeğin olumlanmasında politik olan, bir sınıf üretme ilişkisi olarak aşkınlığın ve "iktidar"ın parçalanması, yıkılması ve "iktidar" olmayan etik-politik bir düzlemin toplumsal olarak kurulmasıdır. Sermayenin politik olanı ile emeğin politik olanı arasındaki fark antagonisttir. Antagonizma, sınıflaşmaya karşı sınıfsızlaşmadır. Kapitalizm politik toplum, komünizm ise etik-politik toplumdur. Temsilin, öznenin ve iktidarın devrimleştirilmesinden, demokratikleştirilmesinden hayatın devrimleştirilmesi ve demokratikleştirilmesine geçiştir. Özgürlük ve komünizm ütopyik bir cennet değil, sürekli bir etik-politik oluşur. Bu durum yarınların sorunu değil bugüne içkin politik bir pratiktir.

Sınıfsızlaşmayı politik olanın içinden düşünmek özgürlüğün politik ontolojisidir.

Marx için sınıf kavramının tarihsel önemi, sınıfın yoksulluğundan ve yoksunluğundan değil, tersine emeğin sınıf olarak kendini reddetme gücüne sahip tek sınıf olmasından kaynaklanır. Sınıfın kendi çıkarını toplum çıkarı olarak örgütlemesi, sınıflaşmaya dayalı bütün toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırmasına içkindir. Sömürgecilik, ilhak, asimilasyon, şovenizm ve patriyarka bir sınıflaşma ilişkisidir ve demokratik özerklik yalnızca fabrikada kurulan sınıflaşmaya karşı değil, toplumsal ilişkilerin bütün boyutlarında üretilen sınıflaşma ilişkilerine karşı kurucu bir itirazdır.

Politik Olanı Özgürlük Pratiği Olarak Yeniden Düşünmek

Genel olarak düşünürler için Antik Yunan bir nostaljidir. Bu nostaljinin altında yatan, felsefenin önemidir. Felsefe neden Antik Yunan coğrafyasından doğdu? Yaygın kanı felsefenin mitolojiye karşı aklın ve bilimin bir itirazı sonucu oluştuğu üzerinedir. Mitsel, imgesel düşünmeden soyut, kavramsal düşünmeye geçiş Antik Yunan coğrafyasında oluşmuştur. Koca koca kitaplarda ilk bilim insanı olarak Thales gösterilir. Oysa Thales, tanrılar her yerdedir diyen bir düşünürdür. İnsan biçimli çok tanrılı düşünceden tek tanrılı düşünmeye geçişi kuran soyut kavramsal düşüncedir. Teoloji kavramını ilk kullanan Platon'dur. Tek tanrı soyutlamasını kuran Platon ve Aristoteles'tir. Metafizik, aynı zamanda dinsel felsefenin de düzlemidir.

Antik Yunan'da felsefenin, dinsel düzlemin dışında olduğunu ifade etmek doğru değildir. Antik Yunan felsefesi "akıl"ın beden üzerine hiyerarşisini kurdu. Hegel'de "kavram" sözcüğü tanrının kendisidir. Aşkınlık "akıl"ın tahakkümüdür. "Akıl" mefhumu modernizmin bir kavramı değildir. Akıl, batı düşünme geleneğinin kadim mefhumudur ve modernizm batı düşünme geleneğinin içinden bir arayıştır. Bundan dolayı, modernizm "akıl"ın hiyerarşisini "özne" üzerinden sekülerleştirmektedir.

Bu durumda sorumuzu yeniden sormalıyız: "Felsefe neden Antik Yunan coğrafyasından çıktı?" Yanıtımızı felsefe ve din ilişkisi üzerinden değil, felsefe ve politik olan üzerine düşünerek aramamızın doğru olacağını düşünüyorum.

Aristo'nun pratik etkinlik alanını üç başlık altında düşündüğünü söylemek yanlış olmayacaktır: Ahlak, politika ve teknoloji. Ve yine Aristo, etkin pratiği erdem ve özgürlük üzerinden şöyle tanımlar: Amacı etkinliğine içkin pratik. Ahlak ve politika "amacı etkinliğine içkin pratik" alanıdır. Teknoloji alanı ise tartışmalıdır; alet, amacı etkinliğine içkin olmayan pratiktir. Köleler, insan olmayan konuşan aletlerdir ve amacı dışarıdan gelir. Bu bağlamda Aristo'ya göre yaşam, özgürlük alanı ve zorunluluk alanı olarak ikiye ayrılır. Ahlak ve politik olan, amacı etkinliğine içkin pratik özgürlük alanı, amacı dışarıdan gelen köle alanı ise zorunluluk alanıdır. Boş zamanı ve kültürü yaratan bu özgür olmayan zorunluluk alanıdır. Politik olan özgürlük alanı, politik olmayan ise zorunluluk alanıdır.

Antik Yunan site devletleri olan "polis", özgür ve eşit yurttaşlardan oluşan özgür, erdemli toplumdur. Antik Yunan'da politik olan, eşit yurttaşlar ile kurulu özgür bir toplum olan politik toplum üzerine düşündürmektedir. İnsan politik varlıktır ifadesinin kökü buralardan gelir. Antik Yunan'da felsefenin doğuşu eşit yurttaşlar ilişkisine dayalı özgür bir toplum üzerine düşünülmesinden kaynaklanmıştır.

Antik site cumhuriyetlerinin dağılması ve coğrafyaya Roma imparatorluğunun hâkim olmasıyla birlikte yurttaş ilişkisi ortadan kalkmış, yerine tebaa ilişkisi geçmiştir. Bundan sonra politik olan, zorunluluk alanı içinden bir tahakküm ilişkisi olarak okunacaktır. Bu kırılma ile birlikte politik olan, bir özgürlük pratiği olarak değil bir tahakküm, sömürü ve iktidar sorunu olarak ele alınacaktır. Demokratik özerklik, politik olanı özgürlük alanı olarak coğrafyamızda yeniden düşündürmektedir.

Türkler "Devlet", Kürtler "Toplum" Üzerine Düşünür

Doğu Roma!... Yedi tepeli şehir, İstanbul! Osmanlı üçüncü Roma'dır, farkında bile değiliz. Üçüncü dünyacılık gözlükleriyle Osmanlıyı yarı sömürge mazlum bir imparatorluk olarak okumak kaba ve yanlış bir okumadır. Tarihin başlangıcı olan yazı ve "icat edenin Allah belasını versin!" dediğimiz para, bu coğrafyada, Mezopotamya'da bulunmuştur. Firavun'un ülkesi Mısır buradadır. Üç semavi din Tevrat, İncil, Kuran bu coğrafyada vahiy edildi. Üç dinin hac yeri burada. Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Muhammet ve yüzlerce peygamber bu coğrafyada doğdu, yaşadı. Bilineni ve bilinmeyeniyi kabirleri bu coğrafyadadır. Antik Yunan site devletleri kültürünün ve felsefe tarihinin oluştuğu topraklar İyonya, yani bizim Ege kıyılarımızdır. Ege kıyılarımız İyonya site devletleri ile doludur. Bu kadar zengin bir mirasın üzerinde oturmakta ve yaşamaktayız. Bu mirası üstlenmek,

kaldırmak ve taşımak kolay bir iş değil. Bu coğrafya bir “ulus”a veya “ulus devlet”lere ait olamayacak kadar insanlığa ait bir mirastır. Bu miras toplum üzerinden değil devlet üzerinden düşünülerek yönetilmiştir. Demokratik özerklik, bu coğrafyanın insanlık mirasını üstlenen bir demokrasidir.

Üçüncü Roma Osmanlı'nın kamusal alanı yurttaş temelli değildir. Yurttaş kavramı üzerinden politik olanı düşünmek hayal bile edilemez. Osmanlı'da politik olan tamamen tahakküm ilişkisi üzerine kurulmuştur. Osmanlı siyasal düşünme kültüründe kamusal alanın dayandığı dinamik yurttaş değil “kul”dur ve kamusal alan devşirme bürokrasi üzerine kurulu Enderun'dur. Osmanlıda toplum; tebaa ve ümmet demektir. Bizim siyasal kültürümüzde kapı kulu ve Enderun'dan gelme devşirme geleneği, Osmanlı'da politik olanın köküdür ve bundan dolayı politik olan bürokrasidir. Talep etmek değil “arz” etmek bu coğrafyanın politik kültürüdür. Sadakat altında kullaştırma, Türkleştirme, Müslümanlaştırma ve asimilasyon kamusal alanın siyasal kültürüdür. Yurttaş kavramında politik olarak üretilen eşitlik ve özgürlük iken, sadakate dayalı kullukta politik olarak üretilen bürokrasidir. Bu kültür ruhumuza işlemiş olarak günümüzde devam etmektedir. Demokratik özerklik, bu kültürün kırılması, tebaa ve ümmete karşı yurttaşlık, “arz”a karşı “talep” demektir.

Her toplumsal-siyasal coğrafya, siyasal tarihinde kendine özgü demokrasi dinamikleri taşır. Roma İmparatorluğu'nda patricilere karşı plebler bir demokrasi dinamiğidir. 18. ve 19. yüzyıl demokrasi dinamiği ise proletarya ve proletaryayı siyasal alanda güç yapan 8 saatlik iş günü ve genel oy hakkı talebi bağlamında vatandaşlık hakkıdır. Anadolu coğrafyamızın en önemli demokrasi dinamiklerinden biri ise çok kültürlülüktür. Bu çok kültürlülük özgürleşmeden, bu çok kültürlülüğün eşit ve özgür yurttaşlığı kabul görmeden bu coğrafyaya demokrasi memokrasi gelmez. “İç dinamiklerle gelişen bir kapitalizmin olmamasından ve emperyalizmin varlığından dolayı uluslaşmamızı, demokrasimizi gerçekleştiremedik, demokrasimizi geliştiremedik” söylemi kaba bir oryantalist sol söylemdir. Tam tersine, bu coğrafyada uluslaşma ve demokrasi çok kültürlülüğe dayanmadığı için demokrasi gelişmemektedir. 1923, çok kültürlük temelinde bir uluslaşma değil, bu coğrafyayı Türkleştirme stratejisine dayanan şoven bir uluslaşmadır. I. Cumhuriyet, başından itibaren bu coğrafyanın demokrasi dinamiklerine karşı anti-demokratik ve şovendir. Modernist sol, oryantalist ezberlerden kurtulup bu gerçeği görmek zorundadır. Demokratik özerklik 1923 şovenizmine karşı demokrasi ve özgürlüktür.

Türkler “devlet”, Kürtler “toplum” üzerine düşünme geleneğinden gelmiştir. Kürtler için “devlet” bir özgürlük değil, tahakküm, asimilasyon ve şovenizmdir. Bu bağlamda Kürtler için demokrasi “devlet” kavramına karşı “toplum” kavramı üzerine düşündürmektir. Kürt siyasal hareketi yalnızca Kürt halkının değil, bu coğrafyanın demokrasi ve özgürlük kudretidir. Demokratik özerklik söyleminin ulus devlet ve siyasal demokrasi eleştirisi, bu coğrafyanın tarihsel vicdanı ve içkin gücüdür. Sınıf üretme ilişkisini reddeden toplumsal demokrasi üzerinden kamusal alanı politik olarak tartışma zamanı gelmiştir. Sınıflaşmanın reddi üzerinden yeni bir yurttaşlık tanımı, demokratik özerkliğin politik zeminidir.

Komünalist demokrasi için toplumsal olan, elbirliği ve ortak olandır. Sermaye içinse toplumsal olan, özel ve mülktür. Bu bağlamda toplumsal olanın özel mülkleştirilmesi kamusal alanı üst yapı ve siyasal demokrasiyle sınırlar. Toplumsal olanın ortak olanlaştırılması, bir başka deyişle elbirliği ile toplumsallaşması, politik olanı toplumsal demokrasiyle sınırsızlaştırır. Siyasal demokrasi politik olanı darlaştırır ve aşkınlaştırır. Siyasal demokraside ücretli emek üretim sürecinde ve fabrikada eşit ve özgür bir birey olmadığından ücretli emekçi fabrika demokrasinin bir yurttaşı ve benzer şekilde üniversitelerde müşteri olan öğrenci, ticarileşmiş üniversite A.Ş.'lerin üniversite demokrasisinde bir “yurttaş” değildir. Siyasal demokraside hukuksal olarak yurttaş olan ücretli emekçi, fabrikada ücretli köledir. Siyasal demokraside kamusal alanın üyesi yurttaş, sınıf üretme ilişkisinin yeniden üretiminin güvencesidir. Oysa toplumsal demokrasinin üyesi yurttaş, ücretli emeğin reddi ve toplumsal

bireydir. Toplumsal yaşamın her alanında söz, yetki ve karar hakkına sahiptir. Bu bağlamda sınıfsal bakmak, sınıflaştırmaya karşı sınıfsızlaşmayı ve siyasal demokrasiye karşı toplumsal demokrasinin elbirliğine dayanan ortak olanı etik-politik bir toplumsal ilişki olarak kurmaktır. Siyasal demokraside yurttaş, toplumsal demokraside çokluktur. Bundan dolayı sınıfsallık, ücretli-emeğe dayalı burjuva yurttaş tanımını, ücretli-emeğin reddi üzerinden yıkmak ve toplumsal demokrasinin komünalizmine dayalı yeni bir çokluk'un egemenlik teorisini kurmaktır. Bu bağlamda ulus devlet, siyasal demokrasi ve temsili demokrasi kavramlarının eleştirisi üzerinden doğrudan demokrasiyi, çokluk'un demokrasisini komünalist demokrasi ve demokratik özerklik olarak savunmak 21. yüzyılın devrimciliğidir.

Kürt özgürlük hareketi egemenliğini kullanma hakkını dolayından, talepten ve temsilden çıkarmıştır. Demokratik özerklik, hak ve güç diyalektiği içinde hak talep ederek güç hegemonyası siyaseti yerine, gücünü doğrudan hak olarak kullanma siyasetini koyma düzlemidir. Demokratik özerkliğin komünalist demokrasisinde temsili özneler değil, doğrudan toplumsal özneler konuşmaktadır. Demokratik özerklik halk adına konuşan değil, halkı konuşuran etik-politik bir paradigmadır ve politik paradigma olarak "iktidar" ve "devlet"e ihtiyaç duymamaktadır. Dolayısıyla Kürt siyasal hareketi temsiliyet ve devlet üzerinden siyasal bağımsızlık, siyasal demokrasi ve siyasal özgürlük hattı değil, toplumsal bağımsızlık, toplumsal demokrasi, toplumsal özgürlük üzerinden bir politik hat izlemektedir. Demokratik özerklik, çokluğun farkları özgürleştiren politik gücüdür.

Modernist sol açısından politik mücadelenin anlamı, sistemin yaratacağı krizi beklemek ve kriz anında müdahil olmaktır. Bu paradigma bitmiştir. Asıl olan devrimci hareketin kendini olumlarken sistemi krize sokmasıdır. Demokratik özerklik siyaseti, krizi bekleyen değil sistemi sürekli krize sokan ve politik mücadele alanını kendisi belirleyen devrim siyasetidir. Mücadele sonucu bedeller ile elde edilen 100 Belediye'ye sahibiz. Dünyayı yerinden oynatabiliriz! Başka bir dünyanın umudu olabiliriz. Demokratik özerklik başka bir dünyanın umududur!

Cengiz Baysoy

Spotlar

Politik bir özneliğin kavram üretimi durmuş ise o öznelik devrimciliğini yitiriyor demektir

Modernizmin ve post-modernizmin eleştirisi üzerinden yeni bir sol kuruluş kaçınılmazdır

Mücadele içinden yeni bir düzlem kuruluyor; demokratik özerklik bu düzlemin kurucu kavramlarından biridir

Devrim kavramı yeniden devrimciliğine kavuşturulmalıdır. Hayallerimiz devam ediyor

Özgürlük, tahakkümün diyalektiği karşısında antagonist bir kurucu güçtür

Demokratik özerklik, demokrasinin politik pratiğine içkin komünizmi yeniden düşünmektir

Komünizm ekonomik bir erek değil ortak olana içkin etik-politik bir toplumsal ilişkidir

Özgürlük ve komünizm ütöpik bir cennet değil, sürekli bir etik-politik oluşturma

Demokratik özerklik, toplumsal ilişkilerin tüm boyutlarında üretilen sınıflaştırma ilişkilerine karşı kurucu bir itirazdır

Demokratik özerklik, bu coğrafyanın insanlık mirasını üstlenen bir demokrasidir

Demokratik özerklik, 1923 şovenizmine karşı demokrasi ve özgürlüktür

Demokratik özerklik söyleminin ulus devlet ve siyasal demokrasi eleştirisi, bu coğrafyanın tarihsel vicdanı ve içkin gücüdür

Kürt özgürlük hareketi, egemenliğini kullanma hakkını dolayımından, talepten ve temsilden çıkarmıştır

Demokratik özerklik, çokluğun farkları özgürleştiren politik gücüdür

Asıl olan devrimci hareketin kendini olumlarken sistemi krize sokmasıdır

Elbirliğimizi ve kolektif pratiğimizi tahakkümün diyalektiğinden çıkarmak yeni düzlemin devrimciliğidir

- 1 Marx, K. ve Engels, F., *Alman İdeolojisi*, Sol Yayınları, 2004, s. 62.
- 2 Marx, K. ve Engels, F., *Seçme Yapıtlar III*, Sol Yayınları, 1979, s. 42.
- 3 Marx, K. ve Engels, F., *Seçme Yapıtlar I*, Sol Yayınları, 1976, s. 575.